

Doç. Dr. H. Mehmet Soysaldı

KUR'ÂN'DA DUÂ

ŞÛLE YAYINLARI
1999

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	7
Önsöz	11

I. BÖLÜM

DUA KAVRAMI

A- Duânın Sözlük anlamı	15
B- Duânın Terim Anlamı	19
C- Duânın Fazileti	21
D- Duânın adâbı	27
E- Duânın Kabulünün Şartları	35
F- Müstecâb Duâlar	41
G- Duâsı Kabul Olmayanlar	47
H- Duânın Faydaları	49
a) Maddî Faydaları	49
b) Manevî Faydaları	50

II. BÖLÜM

KUR'AN-I KERİM'DE DUÂ KAVRAMI

A- Kur'an-ı Kerim'de Duâ Kavramı	57
1) Birini Çağırarak Anlamında kullanılışı	57
2) Duâ Etmek (Yalvarıp Yakarmak) Anlamında Kullanılışı	59
3) Bir şeye Sevk ve Teşvik Etmek Anlamında Kullanılışı	62
4) İbadet Etmek Anlamında Kullanılışı	63
B- Duâ ve İbadet	67
1) İbadetin Sözlük Anlamı	67
2) İbadetin Terim Anlamı	68
3) Duâ İbadet İlişkisi	69
C- Duâ-Kader ve kaza İlişkisi	71
D- Psikolojik Açıdan Duâ	75

III. BÖLÜM

KUR'AN-I KERİM'DEN DUÂLAR

Kur'an-ı Kerim'den Duâlar	83
Sonuç	111
Bibliyografya	113

KISALTMALAR

A.g.e	: Adı geçen eser.
Bkz.	: Bakınız.
Çev.	: Çeviren.
D.İ.B.Y.	: Diyânet işleri başkanlığı Yayınları.
H	: Hicrî.
Hz.	: Hazreti.
İst.	: İstanbul.
M.	: Milâdî.
Mad.	: Maddesi.
Ö.	: Ölümü.
S.	: Sayfa.
S.a.v.	: Sallallâhu aleyhi ve sellem.
Trc.	: Tercüme.
Trs.	: Tarihsiz.

SUNUŞ

Duanın ne olduğunu bilmeyen insan yoktur herhalde. Peki duanın neleri içerdiğini bilen ne kadar insan vardır? Yaratıcıya yalvarma ona istek ve arzuları iletmenin dışında dua anlam bakımından nasıl bir genişliğe sahiptir? Âdâbı, fazileti, terim ve sözlük anlamı var mıdır? Duanın kabul olması için gerekli kaideler nelerdir? İsterseniz bu sunuşta size bir hikâye anlatalım:

Bir adam her gün altmış kere bir yoldan geçiyormuş. Hiç yorulmadan her gün tekrarlıyormuş bunu, bir gün ona bu yoldan neden bu kadar geçtiği sorulmuş. O da; “Burayı çok seviyorum da ondan” demiş. İnsanlar bu sefer “Neden seviyorsun peki?” demişler. Adam bu sorunun karşısında şaşırıp kalmış. Yolu, ne niye sevdiğini biliyormuş ne de niye bu kadar çok ona bağlı olduğunu.

Her şeyin en güzeli insanların bir şey yaparlarken ne yaptıklarını bilmeleridir. Biz dua ederken nasıl bir ibadet yaptığımızı biliyor muyuz?

Şûle

ÖNSÖZ

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a (c.c) mahsustur. Salât-ü selâm, Efendimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in, O'nun âl ve ashabının üzerine olsun...

İnsanın Yaratıcısıyla olan ilişkisi ibâdet vasıtasıyla olur. İbâdetin özü ise duâdır. Nitekim peygamber efendimiz; "duâ ibâdetin özüdür"¹ buyurmaktadır. Halisâne Allah'a yalvarmak O'na güvenmek, muhakkak ki en ümitsiz anlarda bile insanı selamete ve başarıya götürür. Hz. Peygamber (s.a.v.) Efendimiz de; "Allah'a duâdan daha kıymetli bir şey yoktur"² hadisi ile duanın önemini belirtmiştir. Yanık gönüllerden yükselen yakarışlar derhal Allah'a kavuşur, rahmet olarak dönüp insanı mutluluğa gark eder. Allah bize bizden yakındır. Zira O, şöyle buyuruyor:

1. Tirmizî, Sünen, Da'avât, 1.

2. en-Nevevî, Muhyiddîn, el-Ezkâr, Mısır, 1952, s. 345.

*“Kullarım, sana benden sorarlarsa söyle; ben onlara yakı-
nım. Duâ edenin duâsına icabet ederim. Bana duâ etsin ve
bana inansınlar ki selâmete ereler.”³*

Duâ hakkında Türkiye’de neşredilmiş eski ve yeni çok sayıda duâ, zikir, evrâd mecmuası ve kitapları vardır. Fakat bunların çoğu, ilmî bir değeri olmayan, kitap ve sa-
hih sünnette de bulunmayan bazı duâları ihtiva eden ki-
taplardır. Bundan dolayı Yüce Kur’an’ın ışığında bu konu-
nun tekrar incelenmesinin gerekli olduğu kanatındeyiz.

İşte bu mütevâzî eserimizde Kur’an’a göre Duâ kav-
ramını inceledik. Çalışmamız, üç bölümden meydana gel-
mektedir. Birinci bölümde, duânın sözlük ve terim anlamı,
duânın fazileti, âdâbı ve kabul şartları, müstecap duâlar,
duâsı kabul olmayanlar ve duânın faydaları üzerinde du-
rulmuştur.

İkinci bölümde ise duâ kavramının Kur’anda kulla-
nıldığı manalar üzerinde durulmuş, duâ ve ibadet ilişkisi,
duâ kader ve kaza ilişkisi açıklanmıştır. Ayrıca psikolojik
açıdan duâ incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise Kur’an sure ve ayetlerindeki ör-
nek duâ metinleri orijinali ve meâliyle birlikte verilip, bu
duâların kimlere ait olduğu ve fazileti hakkında kısa bilgi
verilmiştir.

Çalışmamız sonuç kısmıyla noktalanmıştır. Cenab-ı
Hak duâlarımızı makbul, mesâîlerimizi meşkûr, hata ve
günahlarımızı mağfûr buyursun...âmin.

Gayret bizden, tevfiik ve hidâyet Allah’tan dır.

Doç. Dr. H. Mehmet SOYSALDI

3. Bakara, 2/186.

I. BÖLÜM
DUA KAVRAMI

A- DUÂNIN SÖZLÜK ANLAMI

Duâ kelimesi Arapça da “ De-A-Ve: دَعَا ” kökünden gelmekte olup, mastardır. Duâ kelimesi Arapça lügatta başlıca şu anlamlarda kullanılmaktadır:

1- Birini Çağırarak:

Duâ kelimesi “ دَعَا الرَّجُلُ دَعْوًا وَدَعَاءً ” şeklinde “birini çağırarak” anlamına gelmektedir. Araplar birini çağırdıkları zaman “Adamı çağırdım” anlamında “ دَعَوْتُ الرَّجُلَ ” derler Şâir Antera'nın şu beytinde duâ bu anlamda kullanılmıştır:

يَدْعُونَ عَنَّتَرَ ، وَالرَّمَّاحُ كَأَنَّهَا أَشْطَانُ بَيْرٍ فِي لِبَانِ الْأَدْهَمِ

“Mızraklar siyah atın boynundaki dizginler gibi kendisine yöneldiği halde Antera'yı çağırıyorlar.”¹

1. Bkz., el-Cevherî, İsmail b. Hammad, es-Sihah Tâcu'l-Luga ve Sihahu'l-Arabiyye, Dâru'l-İlm, Beyrut 1979, I, 403; İbn Manzûr, Ebu'l-